

Werkstuk Onderzoek

Hoe kunnen we het cahier WO gebruiken bij de organisatie van werkstukken of onderzoekjes?

Deze presentatie werd gebruikt tijdens de werkdag *werkstuk/onderzoek* voor begeleiders uit een FOPEM-school (5/3/'20). Bij wijze van verslag vulden we deze presentatie aan met extra informatie en vooral veel linken naar bronnen. De linken staan steeds duidelijk aangeduid (blauw en onderlijnd). Je kan met vragen altijd terecht bij pbd@fopem.be. Je vindt ook meer info op de [cahierwebsite](#).

De werkvorm van de dag verliep als volgt: express een 'slechte' ronde-werkstuk-presentatie, de deelnemers uiten hun frustraties en ervaren hoe het is voor een kind wanneer bepaalde voorwaarden niet voldaan zijn. We houden opnieuw een ronde-werkstuk-bespreking/presentatie en staan telkens stil bij kenmerken van een sterke praktijk. De focus ligt op wereldoriëntatie.

Intro

- Ronde --> rondenvraag --> **rondewerkstuk** --> thema of project
- Leerlingen (en leerkracht) brengen de wereld in de klas :
(leer)vraag onderzoeken en antwoord presenteren
(Freinet : proefondervindelijk verkennen)
- Input : ronde of kring / themakring
maar kan ook vanuit : tekst / bezoek / leerwandeling / werkmoment / ...

Actuakring

We testen zelf uit

- **Scenario:** actuakring --> werktijd --> presentatie van de werkstukken
- **Reflectie opdracht:** noteer alles wat je denkt, voelt, vindt tijdens dit scenario op een wit blad.

**Wat vond je
ervan?**

ABC-theorie

Tijdens de vorige ronde voelde je vanalles borrelen. Er was hoogstwaarschijnlijk een tekort aan jouw *vitamines voor groei*: **A**utonomie, **B**inding en **C**ompetentie (= psychologische basisbehoeftes van elke mens).

- **Autonomie**: NIET: vrij laten zonder structuur. Ene kind ervaart autonomie als het zelfstandig mag werken, andere kind ervaart al autonomie als het de ruimte voelt om vragen te stellen. WEL: *“Ik ervaar ruimte om mezelf te zijn, ik mag mijn zorgen uiten, ik mag initiatief nemen.”*
- **Binding**: NIET: we zijn allemaal beste vrienden. WEL: *“Ik voel dat er een manier is om met elkaar om te gaan, er is wederzijds respect, er zal gezorgd worden voor mij als ik me niet oké voel.”*
- **Competentie**: NIET: competent zijn. WEL: *competent voelen*, door successen te ervaren, door positieve feedback, door oprechte waardering. *“Ik kan wat ik wil bereiken ook effectief bereiken.”*

Hoge ABC => grote betrokkenheid en leervreugde, betere prestaties want volharding, hoger welzijn, meer creativiteit.

[Samenvatting ABC-theorie door PBD FOPEM](#)

Waar waren we gebleven?

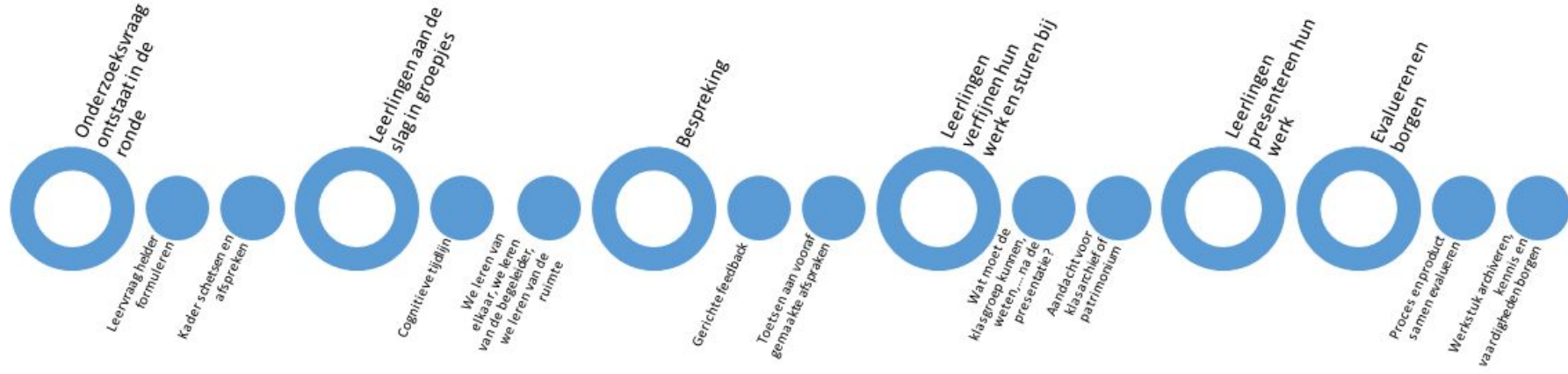
- **'Slecht' scenario:** actuakring --> werktijd --> presentatie van de werkstukken
- **'Goed' scenario:** meerdere cirkels met tussentijdse **bespreking(en)**
bespreking = groep geeft feedback (en feed forward) op ontwerp van de auteur.
  - > adhv vooraf bepaalde succescriteria OF
  - > bepalen tijdens de bespreking samen (nieuwe) succescriteria
- ! Niet elke tekening, bespreking, werkstuk is goed. Niet te snel tevreden zijn/bang zijn dat je kind zal afbreken. In het filmpje zie je hoe je feedback kan geven zonder af te breken, zonder **competentiegevoel** ([ABC-theorie](#)) te verminderen.

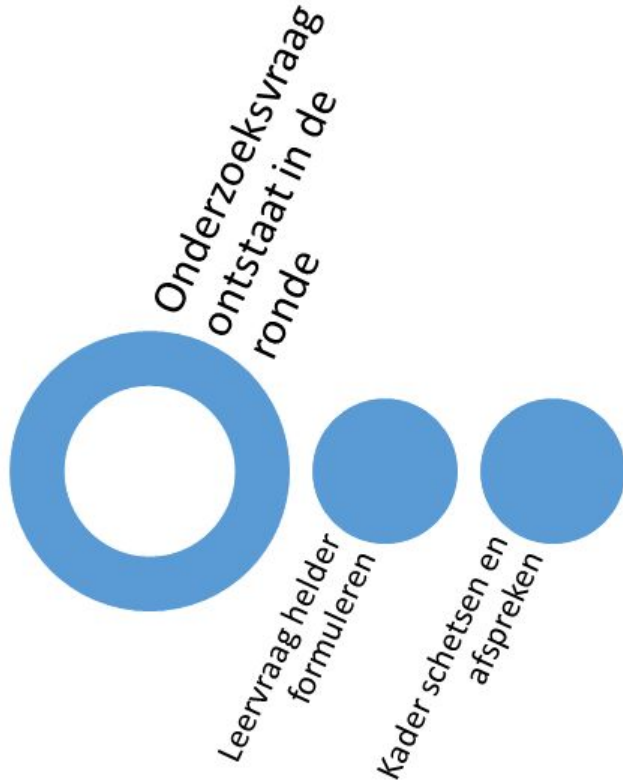

[Filmpje](#): positief-kritische bespreking, aandacht voor succescriteria, verschillende fases van ontwerp (niet: kladwerk en nette versie).

**Een mogelijk
scenario**

Heldere onderzoeksvraag ([schema De Ronde, de plaats van De Ronde in je werking](#))

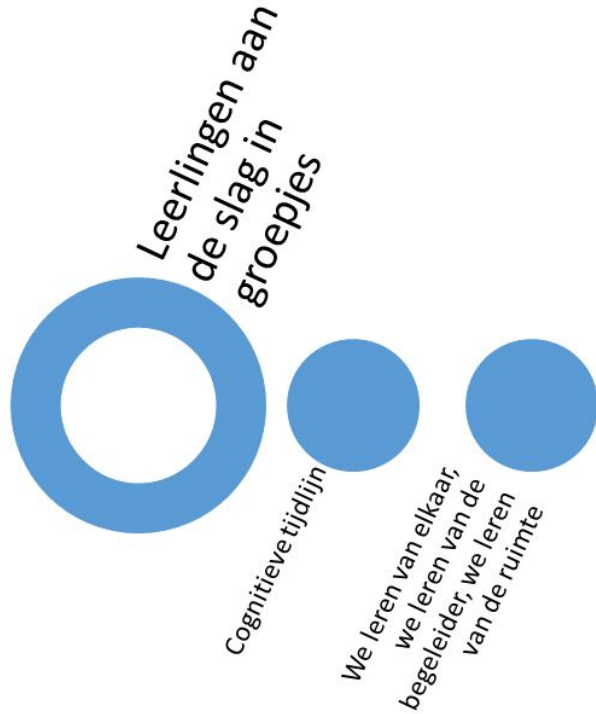
Kader schetsen: CORPI en klasafspraken herinneren, wat is een goed werkstuk of onderzoek?

- CORPI: context, doel, rollen, procedures, interacties
- (Bijv. We zoeken eerst in boeken, dan pas op het internet)

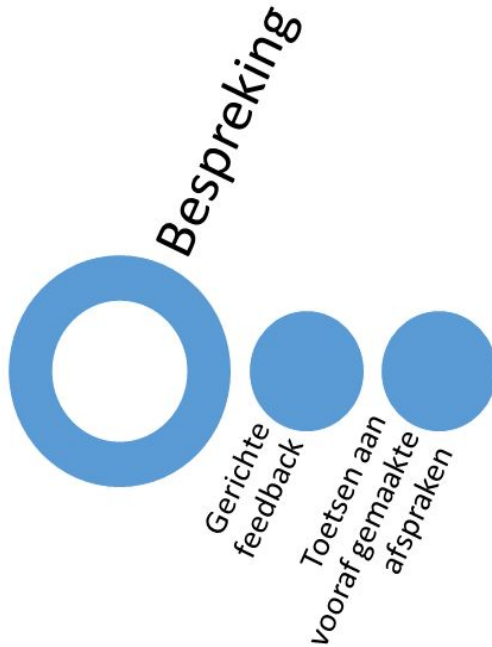
LET OP: zorg dat leerlingen nog proefondervindelijk aan de slag kunnen! Richting geven is belangrijk voor ABC-gevoel maar mets de ruimte niet dicht met afspraken en regels.

[W.O.-waaier](#) gebruiken om te verbreden en verdiepen

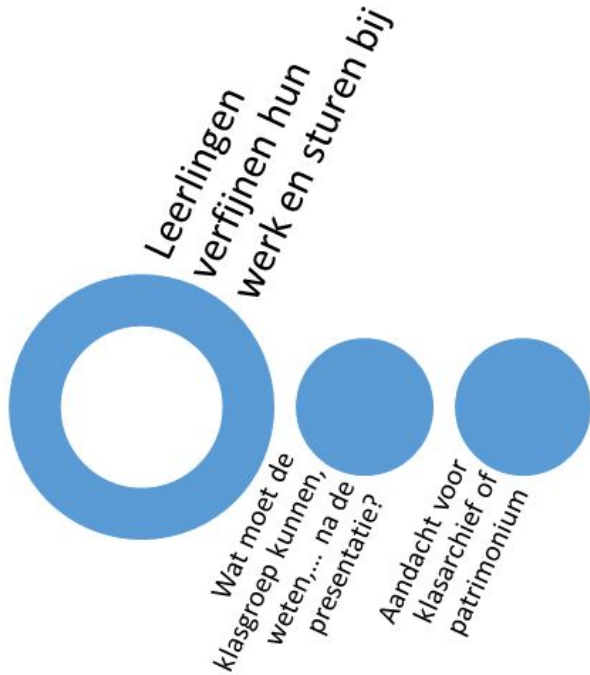
- [Flipperkast](#): open, complex, levensecht, functioneel, ...

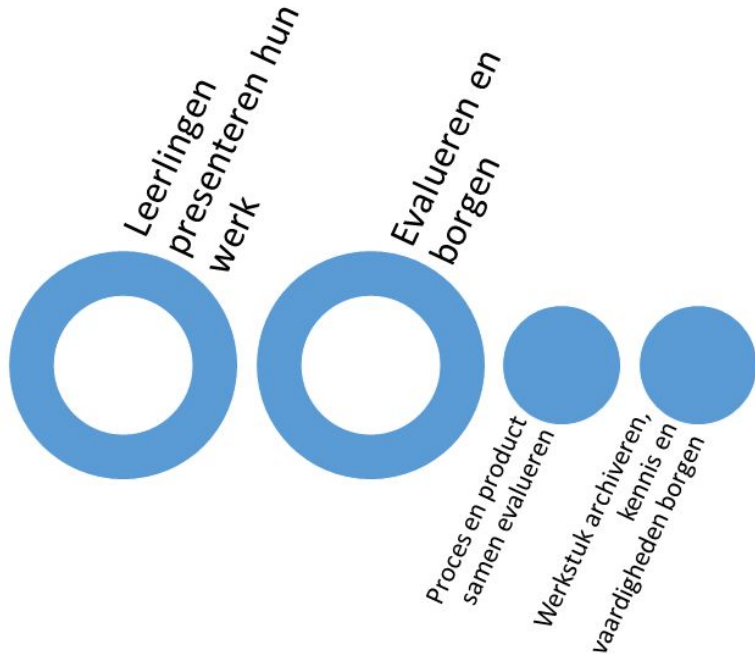
- [Cognitieve tijdlijn](#) + [zone van naaste ontwikkeling](#) = leerlingen stellen een plan op om te onderzoeken
- [Drie pedagogen](#): leerlingen leren van elkaar, van volwassenen, van de ruimte
  - Bijv: afspreken dat ze eerst hun eigen voorkennis samenleggen voor ze in boeken/op het internet zoeken
- Rijke en veilige ruimte aanbieden (bib, archief, atlas, tijdlijn,...)
- Aandacht voor [meervoudige intelligentie](#): soms bewust leerlingen buiten hun voorkeursintelligentie laten werken

- **Doel bespreking:** werk/ontwerp beter maken
+ groep deelgenoot maken.
- **Gerichte feedback:** feedback leidt tot vervolg, feedback koppelen aan criteria, geeft richting aan hoe te verbeteren, veroorzaakt denken én actie, niet enkel gericht op persoon, maar op taak, proces en zelfregulatie, bruikbaar voor nieuwe taak in nieuwe context
- Eventueel a.h.v. succescriteria of **rubrics**
(standaarden beschreven in concreet en observeerbaar gedrag op basis waarvan je succes kan afmeten)
- Begeleider en leerlingen als coach: auteur blijft eigenaar van zijn werk
- Besprekingen staan niet los van elkaar : verwijzen naar eerdere besprekingen, eerder gemaakte rubrics of (klas)afspraken (CORPI), ...

- Leerling verantwoordelijk maken voor presentatie maar ook durven sturen (zie ook: [meervoudige intelligentie](#))
  - Hamvraag: wat moet klasgroep kunnen, weten... na de presentatie?
  - Bijv. Ik wil dat mijn mede-leerlingen weten wat nierstenen zijn en waar dit in het lichaam voorkomt. → afbeelding menselijk lichaam en nieren tonen + leerlingen laten aanduiden.
- **Principe** : samen de examenvragen bepalen of spiekbriefje maken
- **Het geheim van de flipperkast**: zorg dat het werkstuk tijdens de presentatie gelinkt is aan eerdere projecten/onderzoeken, aan de klasbib, aan het klasarchieff of patrimonium of aan wat de andere groepjes op dat moment presenteren.

- **(Breed) evalueren**: zelfevaluatie over product en proces (en zelfregulatie)
  - Bijv. Hebben we een antwoord op onze vraag (CORPI)? Hebben we goed samengewerkt?
  - *Waarderend dankbaar*
  - Eventueel kunnen klasafspraken veranderen/verbeteren naargelang leerlingen tijdens het groepswerk iets opmerken.
- LET OP: inbreng leerling en inbreng begeleider in balans houden. Je mag en moet inbreken met jouw kennis en doelen (zowel voor, tijdens als na) ([visie op onderwijzen en leren uit cahier W.O.](#))
  - Bijv. Ik voeg als begeleider één onderzoeksvraag toe bij alle groepjes
- Werkstuk archiveren: koppeling maken in tijd en ruimte adhv kapstokken of kaders van klas of schoolpatrimonium
- Kennis en vaardigheden in hoofd van de leerlingen archiveren (zie [Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek](#), bijv. exit-ticket)